

Oslo, 8. april 2024

Hørings svar på forslag til endringer i fraværsreglene i videregående skole

STL (Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn), som samler bredden av tros- og livssynssamfunn til dialog og arbeider for likebehandling, takker for muligheten til å svare på denne høringen.

Svarene er gitt i tråd med formen på gitt skjema.

Spørsmål: Er dere enige i forslaget om at alt fravær skal telle med i beregningen av fraværgrensen? Se pkt. 6.4.1

Svar:

Nei.

Utdypning:

Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn (STL), som samler bredden av tros- og livssynssamfunn til dialog og arbeider for likebehandling, takker for muligheten til å svare på høringen vedrørende endringer i fraværsreglene i videregående skole.

STL anerkjenner departementets bekymringer for fravær i skolen. Samtidig anser vi det som nødvendig at det skilles mellom udokumentert fravær, og dokumentert fravær, deriblant fravær som skyldes fri ved religiøse høytider.

Det livssyns åpne samfunn er et knesatt prinsipp for norsk offentlighet. Det er fremhevet både i NOU 1:2013 Det livssyns åpne samfunn, og i regjeringens plattform for inneværende periode, «Hurdalsplattformen». Rett til fri ved religiøse høytider er blant annet knyttet til trossamfunnsloven § 18 som gir personer som har andre religiøse høytidsdager enn de offentlige helligdagene, rett til fri fra arbeid, skolegang, m.m., i opptil to selvvalgte dager hvert år i forbindelse med høytider etter sin religion. Barnekonvensjonen artikkel 14 sier at «Partene skal respektere barnets rett til tankefrihet, samvittighetsfrihet og religionsfrihet.» og artikkel 30 sier at «I stater hvor det finnes etniske, religiøse eller språklige minoriteter eller personer som tilhører en urbefolkning, skal et barn som tilhører en slik minoritet eller urbefolkningen, ikke nektes retten til sammen med andre medlemmer av sin gruppe å leve i pakt med sin kultur, bekjenne seg til og utøve sin religion, eller bruke sitt eget språk.»

Når Utdanningsdirektoratet (Udir) foreslår å øke grensen til 15%, men inkludere også dokumentert fravær innenfor fraværgrensen, vil man risikere at elevene opplever det som en hindring for å kunne ta fri for å utøve sin religion i forbindelse med sine høytider. Slik forslagene til endringene i fraværsreglene foreligger, er STL bekymret for at de vil gå på bekostning av hensynet til tros- og livssynsfrihet, og oppfatter de foreslåtte endringene som motstridende med prinsippet om det livssyns åpne samfunn.

Det livssyns åpne samfunn innebærer også at skolen, som er den arenaen hvor barn og unge tilbringer brorparten av sin hverdag, legger til rette for at det skal være mulig å ta fri ved religiøse helligdager og på den måten sørge for at barn og unge har anledning til å utøve sin tro eller sitt livssyn, innenfor rimelighetens grenser. Fraværsregler som tillater fri ved religiøse høytider er nødvendig, uavhengig av

hvorvidt eleven tidligere har sykefravær eller fravær for å delta på politiske eller sportslige arrangementer, for å oppnå dette.

Spørsmål: Er dere enige i vårt forslag til endringer i rektors mulighet til å vurdere at elever som har mer fravær enn fraværsgrensen tillater, likevel skal få karakter? Se pkt. 6.4.7

Svar:

Ja.

Utdypning:

STL mener at dokumentert fravær ved religiøse høytider må skilles fra annet fravær, og unntas fra regelen om 10 eller 15% fravær. Dersom fraværreglene likevel endres i henhold til Udirs forslag, vil det være nødvendig at rektor har anledning til å vurdere hvorvidt elever som har mer fravær enn fraværsgrensen tillater, fortsatt skal kunne få en vurdering. Dette vil bedre sikre at også elever med tidligere fravær som følge av sykdom, politisk og/eller sportslig deltakelse fortsatt vil ha mulighet til å ta fri ved sine religiøse helligdager. En slik ordning er det imidlertid enkelte begrensninger og mulige fallgruver ved, hvilket vi kommer nærmere inn på under kommentarer til føringer for rektors vurdering.

Spørsmål: Mener dere det er behov for tydeligere føringer for rektors vurdering i forskriften eller i veiledningen? Se pkt. 6.4.7

Utdypende svar:

Dersom fraværreglene endres i henhold til Udirs forslag, er det viktig at det medfølger tydelige føringer for rektors vurdering i forskriften eller i veiledningen slik at elevene blir behandlet likt, uavhengig av tro eller livssyn, tidligere sykdom eller annet engasjement.

En ordning hvor rektors skjønnsmessige vurdering blir avgjørende fordrer at rektor har gjennomgående god kunnskap om blant annet elevens tro, livssyn og høytider, og samtidig evner å overføre denne kunnskapen til gode vurderinger. STL har tillit til det norske skolesystemet, men vet også at det allerede gjøres ulike vurderinger fra skole til skole, sist tydeliggjort ved at videregående skoler tok forskjellig beslutninger i hvorvidt elevene fikk gyldig fravær for å delta på en pinsekonferanse. Eksempelet nevnt gjelder ikke religiøse høytider, men vi anser det som sannsynlig at ulike vurderinger også kan finne sted i møte med elever som ønsker seg fri ved religiøse høytider, hvilket gjør at elever risikerer å ikke bli likebehandlet.

Tydelige retningslinjer og føringer for rektor er dermed nødvendig for å sikre likebehandling. Dette vil også bidra til at rektors egne holdninger og forestillinger, bevisste som ubevisste, vil ha betydning for hvorvidt eleven får vurdering eller ikke.

STL har god grunn til å anbefale kurs som BRO - Barnevern, religion og oppdragelse. BRO handler om å bidra med kompetanse- og kunnskapsheving for ansatte i barnevernet, for familier med et aktivt tros- og livssynsliv som kommer i kontakt med barnevernet, for ledere og nøkkelpersoner i religiøse miljøer og for fosterforeldre. Med barnevernet har vi særlig lagt vekt på å tematisere de ansattes forhold til, og erfaringer med religion og livssyn, og bevisstgjøre ansatte om hvordan egne holdninger, forestillinger og kunnskap kan påvirke jobben man gjør. Dette er kurs som enkelt kan overføres til andre aktører og organisasjoner, blant annet ansatte i videregående skoler.

Spørsmål: Er dere enig i at fravær inntil 2 dager i forbindelse med feiring av religiøse høytidsdager enn de offentlige helligdagene, bør telle opp mot fraværreglene? Hvis nei, utdyp gjerne svaret. Se pkt. 6.4.11.

Svar: Nei.

Utdypning: Vi er bekymret for at en ordning hvor fravær i forbindelse med feiring av religiøse høytidsdager teller opp mot fraværreglene ikke vil hensynta retten til fri i henhold til trossamfunnsloven, og videre vil være i strid med prinsippet om et livssynsåpent samfunn.

Udir skriver i høringsnotatet at det rent objektivt vil være mulig å ivareta retten til fri etter trossamfunnsloven slik at elevene, uavhengig av mye tidligere fravær, vil kunne feire sin høytid innenfor en fraværsgrense på 15%. Rektors mulighet til å gjøre en skjønsmessig vurdering vil videre sørge for dette. Vi er likevel bekymret for at retten til fri etter trossamfunnsloven ikke vil bli tilstrekkelig ivaretatt, som eksemplifisert i tidligere kommentarer. Vi anser en ordning hvor inntil to dager fravær ved religiøse høytider er unntatt fra fraværsgrensen som mest hensiktsmessig for å sikre retten til fri ved religiøse høytider, og likebehandling av elever i videregående skole.

Spørsmål: Er dere enige i vår anbefaling om forslag til nye fraværregler tilsvarende alternativ 1 (fraværsgrensen) og alternativ a (føring av fravær)?

Svar:

Nei.

Oppfølgingsspørsmål: Hvis nei, hvilket alternativ til fraværsgrensen (alternativ 1 eller 2) og hvilket alternativ til føring av fravær (alternativ a eller b), mener dere er en bedre løsning? Begrunn gjerne svaret.

Utdypende svar:

STL har i svarene over primært tatt stilling til hvorvidt endringene i fraværreglene som er foreslått vil sikre elevers rett til fri ved religiøse høytider. Vi anser en ordning hvor inntil to dager fravær ved religiøse høytider er unntatt fra fraværsgrensen som mest hensiktsmessig for å sikre retten til fri ved religiøse høytider, og likebehandling av elever i videregående skole.

Med vennlig hilsen,
Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn v/

Trond Enger
styreleder

Birte Nordahl
generalsekretær